UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Vsura

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

... vrbs quæ galea, atq; viro vir.
... hi ſtate Lacedæmonii, & muris cincti ſumus.
...
[Alex]ander. Quum audiſſet de rupe quadam apud Indos, quæ ob ... veiut auibus inacceſſa, ἄορνος dicebatur: quod ipſe ... locus expugnatu difficilis eſſet, ſed qui eum teneret formi... Nunc, inquit, locus captu facilis eſt. Significans, nihil pro... munimenta, niſi vir fortis ea tueatur. Arx enim non tam foſſis ... tuta eſt, quam viris. *Plut. in apoph.*

Vide, Ciuitas, Reſpublica.

Vſura.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Vſura, Græcè τόκος, ου, ὁ, i. partus. quod pecunia pecuniam pariat, ... vſurarius dicitur.

Vſuram hebræi *Neſchec*, i. morſuram appellant, quod hominum ſubſtantiam arrodat & mordendo perdat. Vide *Deut.* 23.16. & *Pſal.* ... à verbo *Naſchac*, momordit, arrodit,. Cognationem habet cum *Nachaſch*, Serpens, quæ omnia tanto huic malo apprime conueniunt: Eſt autem vſura, quodcunq; ſolutioni rei mutuatæ accedit, ipſius rei vſus gratia pactione interpoſita: rei mutuatæ accedit, ipſius rei vſus gratia pactione interpoſita: vel hac intentione habita poſt contractum, vel exactione habita poſt contractum. *ſecund. Hoſtienſ. in ſumma.*

Vſura eſt, quicquid præter ſortem accedit ſiue iuſto titulo, ſiue in mutuis, ſiue in contractibus aliis. *ſecund. B. Thom. in quæſt. de malo q.* 13. *art.* 4. *cap.*

Vſura eſt pretium pecuniæ mutuatæ, vel cuiuſcunque rei, cuius vſus eſt conſumptio vel diſtractio eius. *ſecund. eund ſecunda Secundæ, q.* 78. *art.* 4. *cap.* 1.

¶ BIBLICI LOCI.

Vſura inter Hebræos prohibita, *Exod.* 22.25 *Deut.* 23.19 *Nehemiæ.* 5 v. 7. 8. *Pſalm.* 14.5. *Prouerb.* 28. 2.. & 12. 16. *Ezech.* 18.8. *Ierem.* 15.10. *Ezech.* 22.12. *Luc.* 6.34. & 19.8.

¶ SENTENTIÆ BIBLICÆ.

Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non vrgebis eum quaſi exactor, nec vſuris opprimes. *Exod.* 22.

Pecuniam tuam non dabis ad vſuram. *Leu.* 25.

Non fœneraberis fratri tuo. *Deut.* 13.

Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram. *Pſalm.* 14.

Multi non cauſa nequitiæ non fœnerati ſunt, ſed fraudati timuerunt. *Eccl.* 29.

¶ PATRVM SENTENTIAE.

Si fœneraueris hominem, id eſt, ſi mutuo dederis pecuniam tuam, à quo plus, quam dediſti expectes, non pecuniam ſolam, ſed aliquid plus, quam dediſti, ſiue illud triticum ſit, ſiue vinum, ſiue oleum, ſiue quodlibet aliud, ſi plus, quam dediſti, expectes accipere, fœnerator es, & hoc improbandus, non laudandus. *Auguſt. ſup. Pſalm* 26. & *hab.* 14 *q.* 3. *c. Si fœneraueris.*

Quid dicam de vſuris, quas etiam ipſæ leges & iudices reddi iubent: an crudelior eſt, qui ſubtrahit aliquid, vel detrahit diuiti, quam qui trucidat pauperem fœnore? Hæc vtrique atque huiuſmodi male vtique poſſidentur, & vellem, vt reſtituerentur: ſed non eſt, quo iudice repetantur. Iam vero prudenter intueamur, quod ſcriptum eſt: Fideli homini totus mundus diuitiæ ſunt, infideli autem nec obulus. Nonne omnes, qui ſibi videntur gaudere conquiſitis, eiſq; vti neſciunt, alienum poſſidere conuincimus? Hoc enim certe alienum non eſt, quod iure poſſidetur. Hoc autem iure poſſidetur, quod iuſte: & hoc iuſte, quod bene. Omne igitur, quod male poſſidetur, alienum eſt, male autem poſſidet, qui male vtitur. *Aug. ad Maced.* & *hab.* 14. *q.* 4. *can Quid dicam.*

Putant quidam, vſuras tantum eſſe in pecunia, quod prouidens diuina ſcriptura, omnis rei aufert ſuperabundantiam, vt plus non recipias, quam dediſti. Item alii pro pecunia fœnerata ſolent munuſcula diuerſis generis accipere, & non intelligunt, ſcripturam vſuram appellare & ſuperabundantiam, quicquid illud eſt, ſi ab eo, quod dederint, plus re acceperint. *Hieron. ſuper Ezech. lib.* 6. & *hab.* 14 ... *n. Putant.*

C... fr... udem conuertis naturæ induſtiam? cur affectus inopiam? c... op... ri facis pauperibus ſterilitatem, fles publicam fertilitatem explorans, quando ſterilior prouentus. Hanc vocas induſtriam, ... æ eſt calliditatis verſutia, fraudis aſtutia. Et quod tu remedium vocas eſt commentum nequitiæ. Latrocinium autem fœnus appellem. Captentur tanquam, latrocinii tempora, qu bus in viſcera hominum durus inſidiator obrepas. Cui conditæ frugis multiplicatur vſura? quid imprecaris mala omnibus lucrum tuum damnum publicum. *Amb. l.* 3. *offic.*

Plerique refugientes præcepta legis, cum dederint pecuniam negotiatoribus, in pecunia vſuras exigunt, ſed de mercibus eorum tanquam vſurarum emolumenta precipiunt. Ideo audiant quid lex dicat: Neque, inquit, vſuram eſcarum accipies, neque omnium rerum. Item: Eſca vſura eſt, & veſtis vſura eſt, & quodcunque accedit ſorti, vſura eſt, & quod velis nomen ei imponas, vſura eſt. Item, ſi quis inſtaurandum conuiuium putet, ad negotiatorem mittit, vt abſinthiaci cupellam deferat ſibi gratis: ad cauponem dirigit, vt Picenum vinum, aut Tyriacum requirat, ad Ianium, vt hillam ſibi procuret: ad alium, vt ſibi poma adornet. *Amb.* & *hab.* 4. *quæſt.* 3. *Plerique.*

Si quis vſuram accipit, rapinam facit, vita non viuit. *Amb. lib. de bono mortis,* & *hab.* 14. *q.* 4. *can. Si quis vſur.*

Ab illo exige vſuram, cui merito nocere deſideras, cui iure inferuntur arma, huic legitimæ auferuntur vſuræ: quem bello vincere non potes, ab hoc vſuram exige, quem non ſit crimen occidere. Sine ferro dimicat, qui vſuras flagitat, ſine gladio ſe de hoſte vlciſcitur, qui fuit vſurarius exactor inimici: Ergo vbi ius belli eſt, ibi ius vſuræ. *Ibid. can. Ab illo.*

Non ordinandos cenſemus illos, qui vſuras accepiſſe conuincuntur. *Greg* & *hab. diſt.* 33. *can. Marium duarum.*

Mutuo da, ampliores cape vſuras, mutuo da accepturus, ſed licet vbi nulla inuidia, nulla accuſatio, inſidiatio, neque terror: mutua nulla indigenti, ſed Chriſto, & propter te neceſſitatem habenti, eſurienti, & omnes nutrienti. Hæ enim vſuræ regnum illæ gehennam præparant. Hæ ſunt pietatis & miſericordiæ, illæ crudelitatis & auaritiæ. *Ioan Chryſoſt. ſup. Matth.*

Nihil vſuris turpius, nihil crudelius. Alienas negotiatur miſerias, & lucrum ſuum alterius aduerſitatem facit. Talis eſt quaſi manum ſuſcipiens, & in naufragium impellens.

Similis eſt pecunia vſurarii morſui aſpidis. Percuſſus enim ab aſpide quaſi delectatus vadit in ſomnum, & per ſuauitatem ſoporis moritur, quia tunc venenum latenter per omnia membra decurrit. Sic qui ſub vſura accipit ſub tempore quaſi beneficium ſentit, ſed vſura per omnes ſuas facultates decurrit, & totum conuertit in debitum. *Idem ibid.*

Nec hoc prætereundem quoque duximus, eſſe quoſdam lucri turpis cupiditate captos, qui vſurariam exercere pecuniam, & fœnore volunt diteſcere. Quod nos, vt non tantum dolemus in eos, qui ſunt in clericali ordine conſtituti, ſed etiam laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus: quod vindicari acrius in eos, qui fuerunt confutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur. *Leo Papa,* & *habetur* 14. *quæſt.* 4. *c. Non hoc prætereundum.*

Sicut non ſuo, ita non alieno nomine aliquid clericorum exercere fœnus attentet. Indecens eſt enim, crimen ſuum in commodis alienis impendere & exercere. Fœnus autem hoc ſolum, aſpicere & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, a Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura tribuit, recipere valeamus. *Idem* & *hab. diſt* 4. *c. Sicut non.*

Et eſca vſura eſt, & veſtis vſura: & quodcunque ſorti accidit vſura eſt. Quod velis ei nomen imponas, vſura. *Amb. l.* 1. *de Dauid.*

¶ POETICÆ SENTENTIÆ.

Lucan. 1. lib. bel. ciuil.

Hinc vſura vorax, auidumq; in tempore fœnus,
Et concuſſa fides, & multis vtile bellum.

Auſon. Ædil. 15.

Quod vitæ ſectabor iter, &c.
Si turpia lucra
Fœnoris, & velox inops vſura trucidat?

Anthol. Sac. Iac. Bill.

Sterilitatem ex vſuris plerumque & crudelitate in pauperes naſci.

Quod tepeant hyemes, æſtiuaq; tempora rurſum
Algida ſint, fruges terra negetq; ſuas.
Deſine mirari ſtultaſq; explode querelas:
Hoc etenim læſi poſtulat ira Dei.
Nam quia iam nobis ſunt ferrea pectora, reddit
Cælum etiam nobis durius ære Deus.
Et quia iam numos gignunt per fœnora numi,
Ante ferax tellus deſinit eſſe ferax.

¶ APOPHTHEGMATA.

Thales aſſidue in ore habuiſſe fertur. Noli ditari nequiter: Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abſtineamus, ne grauetur proximus. *Laert. l.* 1. *c.* 1.

Anacharſis aiebat, forum eſſe locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis deſtinatum. Notans mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefaſque plebem expilant, numiſque exhauriunt. *Laert. l.* 1. *c.* 9.

Antiphanes dicere ſolebat: Vſuram quæſtumq; illicitum breues habere delitias, longam autem calamitatem. *Stob.*

Ageſilaus quum Agidi perſuaſiſſet, vt debitorum fœnerantiumque nomina, tabulæque vna comburerentur: adportatæ ſunt in

 forum

forum Clarium, ac coacervatæ ſuppoſito igni, dum concremarentur, [illegible] antibus ergo fœnerantibus ac diuitibus cum triſtitia, Ageſilaus illorum calamitates irridens, Nunquam ſe ignem puriorem vidiſſe iactabat. *Plut. in Lac. apoph.*

Muſonius? Rutilius quum aliquando Romæ adiſſet Muſonium, rogauit: Dic mihi Muſoni, Iupiter Seruator, quem tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdum accipere mutuum. Ad hoc arridens Muſonius: At ne fœnerant quidem, Rutili. Turpius eſt ad fœnus dare, quam accipere. At Rutilius, cum ipſe faceret quod grauius eſt, obiecit illi quod erat leuius. *Eraſ. lib. 6. apoph.*

M. Cato. Ex Catone Cenſorio quum quiſpiam percontaretur, quid in re domeſtica maxime expediret? reſpondit: Bene paſcere, bene veſtire, & bene agrum colere, & illi qui quæſierat: Quid fœnerari? Cato. Quid hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare cenſuit quam homicidam. *Cic. l. 2. Offic.*

Alphonſus, Fœneratores vtpote labores mortalium depaſcentes, harpyias vocare ſolitus erat Quemadmodum enim Virgilianæ illæ Harpyiæ raptu viuebant, ſic hodie fæneratores ex pauperum laboribus magnas per nefas opes reponunt ſibi & ſuis. *Panorm. l. 4.*

Idem Iuſtitiæ æquitatis amator ardentiſſimus, audiens illicito lucro hominibus inſidias à fœneratoribus ſtrui: Fœnus nil aliud ſibi quam animæ funus videri dixit. Damnauit autem vniuerſam fœnerandi rationem, quæ plane eſt contra naturæ regulam, cum ex nihilo nihil gignatur. *Idem l. 3. de Alphon. reb. geſt.*

Bernard. Senenſ. Fœnus ita demum ſine peccato exerceri poſſe affirmauit, ſi pecunia iis crederetur, qui nec capitalem ſummam reddere poſſent. *Æne. Sylu. de dict. Sigiſmund. & Fiderici imper. & l. 3. de dict. Alphon.*

¶ Similitudines.

D. Chryſoſt. Sicut qui ab aſpide percutitur, quaſi delectatus vadit in ſomnum, & ſic per ſuauitatem ſoporis moritur: Sic & qui accipit ſub vſuris, pro tempore delectatur, quaſi qui beneficium accipit, & ſic per ſuauitatem beneficii non ſentit, quomodo captiuus efficitur. *c. 5. Matth. hom 12.*

Sicut venenum aſpidis latenter per omnia membra diſcurrit, & corrumpit: ſic vſura per totas facultates eius diſcurrit, & conuertit eas in debitum. *Hom. 12.*

Sicut fermentum modicum, quod mittitur in multam farinam, totam conſperſionem corrumpit, & trahit illam, & facit illam totam fermentum: Sic quum vſura in domum alicuius intrauerit, totam ſubſtantiam eius ad ſe trahit, & conuertit in debitum. *Hom. 11.*

Fænerant quidem poſt multos annos ſortem recipere concupiſcis cum periculo, neq; forte recipiendi, vt moras, maius accipies fœnus. Hic vero ſtatim repetis, & hoc cum non hic ſemper, ſed illic continuo ſis manſurus, non hic iudicari, ſed illic pœnas ſubire debeas. Et ſi quis tibi quidem domos, vbi manere non debeas, paraſſet, magnum exiſtimares detrimentum, id factum. Nunc autem hic vis locupletari, vnde frequenter & ante veſperam es migraturus. Neſcis, quod in aliena regione moramur, tanquam hoſpites & peregrini? Neſcis quod peregrinorum eſt expelli: cum nec expectauerint, neq; ſperauerint? Quod & nos patimur. *Hom. 15. epiſt. ad Hebr.*

Plut. Qui in lutum inciderit, eum oportet aut fugere, aut manere: nam ſi voluat, magis etiam inquinatur: Sic qui rem habet cum fœneratoribus. *in Moral.*

Cholerici qui purgare nolunt ſub tempus, collecta in dies maiore bile, poſtea grauiter diſcrutiantur? Sic qui ſinunt fœnus acreſcere, cum adeſt dies, grauiter è capite laborant. *In Moral.*

Plato vetat aquam à vicinis petere, niſi prius domi foderis vſque ad terram , quam ceramitidem vocant, repereriſq; non ſpem eiſſe venæ : Ita prius excutiendum, vt parſimonia, aliaue via tibi ſuppedites, priuſquam à menſariis pecuniam mutuam petas. *In Moralibus.*

Vt ignis inualeſcens, alia poſt alia corrupit? Sic vſura. *in Mor.*

Lepus ſimul parit, & aliud alit, & rurſum ſuperfœtat: Ita fœneratores alienum, priuſquam conceperit, parit. Nam dantes ſtatim petunt, & ponentes tollunt & fœnerant, quod pro fœnore accipiunt. *In Moral.*

Eraſmi Roterodami. Vulneres ipſi nihil occidunt, ſed ab aliis occiſa inuadunt: ita nonnulli alienis fruuntur ſudoribus. *In Similibus,*

Alutarium piſcem ſemper ſequitur piſcis nomine ſargus, qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum : ita ſunt qui ſe miſceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum ipſi præripiant. *In ſimil.*

¶ Adagia.

Citius vſura currit, quam Heraclitus. θᾶττον ὁ τόκος Ηρακλείτου περιϊών τρέχει.

Idem valet adagium, abſtinendum à mutuo ad vſuram. Nam opinione celerius recurrere [illegible]
ſchlaffen oder wachen/ ſo ſchlafft doch der [illegible]

Eſt pylus ante pylum, ἔστι πύλος πρὸ πύλοιο, [illegible] λος.

In eos accommodabitur, quibus alia vſura [illegible] *vbi quid alteri præfertur velut antiquius &* [illegible] *aliquis iactat ſe, quaſi vel ſolus vel ſummus* [illegible] *& alij qui poſſint cum eo decertare.*

Fœlix qui nihil debet. εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφ[illegible]

Quid enim calamitoſius, quam toties erube[illegible] *faciem, fugitare, latitare, mentiri, diſſimular*[illegible] *re, nunc flagitare: palam appellari, vitari,* [illegible] *nunquam tui iuris eſſe.*

Animam debet. τὴν ψυχὴν ὀφείλει,

Dictum titulo de paupertate.

Semel rubidus ac decies pallidus. ἅπαξ πυ[illegible]

Suidas admonet dictum de iis, qui mutuum [illegible] *eſt crebro tum rubeſcere pudore, tum metu pal*[illegible]

Vſus.

¶ Definitio et etym[illegible]

VSus, Græce χρῆσις, ἡ, & χρῶμαι, vtor dici[illegible] poſſeſſio, detentio, apprehenſio, vſurpat[illegible] nuit, apprehendit, apprehenſum ditinuit, fir[illegible] bonæ fidei poſſeſſores & qui rebus ſuis vtun[illegible] vtendi rebus alienis ſalua rerum ſubſtantia. *ſe*[illegible]

Vſus nullo modo ſignificat habitum vel p[illegible] actum cuiuſcunque habitus & potentiæ. *ſecu*[illegible] *rate, q. 17. art. 1. c.*

Vſus ad vtor venit, & aliquando ſignific[illegible] nem, Virg. *Nam neque erat coriis vſus.* Non[illegible] nem, conuerſationem. Terent. *Sic mihi eſt* [illegible] eſt. Virg. *Nunc viribus vſus. Nunc manibus* [illegible] *te magiſtra.* Nonnunquam vtilitatem ſigni[illegible] *ex vſu meo non eſſet.* Vſu venire, eſt accidere [illegible] *ter vſu venit, vt mali bonis præferantur.*

¶ Biblici Loc[illegible]

Vſu rerum legitimus, 1. *Tim.* 2. 9. & 4. 31. [illegible] 3 19. *Gal.* 3. 24.

¶ Sententiae Poe[illegible]

Ouid. 1. Amor. 8.

Æra nitent vſu: veſtis bona qu[illegible]
Caneſcunt turpi tecta relicta [illegible]

Lucan. ad Piſon.

Abdita quid prodeſt generoſi ve[illegible]
Si cultore caret? quid inerti con[illegible]
Si ductoris eget, ratis efficit, omn[illegible]
Armamenta egerat, teretiq; flu[illegible]
Poſſit & excuſſo dimittere vela [illegible]

Ouid. 1. Art.

Ferreus aſſiduo conſumitur ann[illegible]
Interit aſſidua vomer adunc[illegible]
Quid magis eſt durum ſaxo? qu[illegible]
Dura tamen molli ſaxa caua[illegible]

Ouid. 4. Pont. 10.

Gutta cauat lapidem, conſumit [illegible]
Et teritur preſſa vomer adu[illegible]

Luc. 1. de nat. rer.

Quinetiam multum ſolis redeu[illegible]
Annulus in digito ſubter tenu[illegible]
Stillicidi caſus lapidem cauat [illegible]
Ferreus occulte decreſcit vome[illegible]

Idem 1.

Nam leuiter quamuis quod cre[illegible]
Vincitur in longo ſpatio tamen [illegible]
Nonne vides etiam guttas in ſ[illegible]
Humoris longo in ſpatio pertun[illegible]

Propert. 2 25.

Sed tamen obſcura teritur rul[illegible]
Ferreus, & paruo ſæpe liqu[illegible]

Hor. Art.

Multa renaſcentur, quæ iam [illegible]
Quæ nunc ſunt in honore voca[illegible]
Quem penes arbitrium eſt & i[illegible]

Claud. de rap. Proſerp.

rerumque re[illegible]